

Ходзицька В. В.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри
обліку підприємницької діяльності,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

СТРАТЕГІЯ УПРАВЛІННЯ НЕПРЯМИМИ ВИРОБНИЧИМИ ВИТРАТАМИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ І МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Ефективне управління виробничою діяльністю підприємства усе більш залежить від рівня інформаційного забезпечення його окремих підрозділів і служб. У даний час деякі організації мають бухгалтерський облік, налагоджений таким чином, щоб інформація, що міститься в ньому, була придатна для оперативного управління й аналізу. Як свідчить практика, підприємства, що мають складну виробничу структуру, гостро потребують в оперативній економічній і фінансовій інформації, що допомагає оптимізувати витрати й фінансові результати, приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Важлива роль у процесі ухвалення управлінських рішень належить формуванню облікової інформації щодо витрат на виробництво, яка в наш час громіздка і неефективна і не задовольняє потребам управління.

Необхідна для оперативного управління підприємством інформація міститься в системі управлінського обліку, який вважають одним з нових і перспективних напрямків бухгалтерського обліку.

Перехід до ринкової економіки жадає від організацій значного збільшення обсягу інформації, що виникає як усередині підприємства, так і за його межами. З боку зовнішніх організацій також виникає визначений інтерес або до діяльності цього підприємства, або до результатів його діяльності.

Збільшується обсяг інформації про попит на продукцію, що випускається, можливостях збуту продукції за певних умов і умовах, матеріально-технічному забезпеченні виробництва цієї продукції, про основне виробництво, технічну підготовку виробництва, про витрати на виробництво й ефективність випуску визначених виробів і т. п.

Класифікація інформації дозволяє представити управлінський облік у виді процесу, обмеженого рамками підприємства, що надає для керівників різних рівнів управління інформацію для пла-

нування, власне управління і контроль за діяльністю структурних підрозділів і підприємства в цілому. Управлінська інформація, насамперед, підрозділяється на такі види: конструкторська, технологічна, науково-технічна, кадрова, патентна, техніко-економічна, економічна, екологічна.

Принцип документальної обґрунтованості облікової інформації в управлінському обліку може ігноруватися, у зв'язку, з чим використовуються як фактичні, так і прогнозні оцінки. Для прийняття оперативних управлінських рішень може застосовуватися повна чи неповна інформація про об'єкт дослідження. Неповна інформація, що піддається швидкій обробці, у ряді випадків виявляється достатньою.

У світовій практиці бухгалтерського обліку непрямыми є загальні витрати за мінусом прямих витрат на матеріали та прямих витрат на оплату праці.

Відповідно до П(с)БО 16 структура загальних витрат майже аналогічна, у т. ч. до непрямих відносяться загальновиробничі, адміністративні витрати, витрати, що пов'язані зі збутом продукції, та інші операційні витрати.

Втім, у П(с)БО 16 термін «виробничі накладні витрати», який використовується у М(С)БО 2 «Запаси», замінено на «загально-виробничі витрати», що більш притаманне вітчизняній обліковій практиці.

До складу виробничих накладних витрат у світовій практиці в особливу групу виділені витрати у вигляді компенсації обслуговуючому та управлінському персоналу за роботу у понадурочний час і витрати у вигляді втрати часу, оскільки вважається, що віднесення їх на конкретний продукт веде до усереднення його собівартості. Це, у свою чергу, є однією з ознак накладних витрат.

Унаслідок широкого розвитку автоматизації процесів виробництва, прямі витрати на оплату праці виробничих працівників можуть розглядатися у складі накладних витрат. У результаті у світовій практиці управлінського обліку утворилась нова група витрат — витрати на обробку або конверсійні витрати. Виробничі накладні витрати і прямі витрати на оплату праці об'єднує одна характерна особливість: вони приймають участь у процесі доведення сировини і матеріалів до кінцевого продукту.

Аналізуючи структуру загальновиробничих витрат, яка наведена у п. 15 П(с)БО 16, можна зробити такі висновки:

1) у склад загальновиробничих витрат включаються витрати на управління та експлуатацію машин та устаткування;

2) в основі поділу витрат на прямі і непрямі лежить, у першу чергу, характер їхнього зв'язку з виробництвом.

У курсі «Практичне управління фінансами» англійської Асоціації дипломованих сертифікованих бухгалтерів ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) головним критерієм належності до непрямих витрат вважається методика їх віднесення на окремі одиниці витрат.

Однак вказаний курс схиляється до поєднання термінів накладні та непрямі витрати: «Непрямі витрати часто розглядаються як накладні витрати, і тому загальну суму всіх накладних витрат, що понесені в процесі виробництва, називають «виробничими накладними витратами».

Головна проблема полягає у тому, що різні ознаки класифікації мають різне суттєве спрямування. Щоб визначитись у питанні ідентифікації витрат, необхідно чітко уявляти мету аналізу, адже цілі аналітичної обробки облікових даних мають бути головним орієнтиром при виборі ознаки систематизації. Саме такий підхід здається найбільш конструктивним. Безумовно, слід погодитись з міркуванням, що накладні витрати частіше за все є непрямыми. Але це не означає, що між цими поняттями слід ставити знак рівняння.

УДК 657. 6

Хоптинський Ю. А.,

к.е.н., доцент кафедри
бухгалтерського обліку,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ПРЕДМЕТ ТА ОБ'ЄКТ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Категорійний апарат відноситься до основних елементів бухгалтерського обліку як галузі наукових і прикладних знань. Відтак не втрачає актуальності правильне визначення і, особливо, тлумачення загальноекономічних і фахових категорій і термінів, їх узгодженість, співвідношення тощо. До таких термінів зокрема відносяться «об'єкт» і «предмет». Як влучно зазначили професори Кужельний М. В. і Лінник В. Г.: «Визначення предмета науки є одним із засадних питань теорії бухгалтерському обліку», оскільки: «...немає визначення предмету — немає і самої науки» [1, с. 28].